

การจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาเครือข่าย OTOP และ แหล่งท่องเที่ยวในเขตริมน้ำ อำเภอเมืองและอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

พุฒพัฒน์ คำนวณพิทักษ์^{1*} ทรงพลธนฤทธิ์ มฤครัฐอินแปลง² มนูญญา คำวชิระพิทักษ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำฐานข้อมูลโอท็อป-โอพีซี (OTOP Product Champion; OTOP OPC) สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 3-5 ดาว ในปี พ.ศ. 2553 และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์หัตถ์การเข้าถึงระหว่างแหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซี และแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก โดยการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ จีไอเอส และระบบนำทาง หรือ จีพีเอส พบว่ามีผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซีอยู่ในอำเภอเมือง 22 ราย และอำเภอสามโคก 8 ราย ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญตามรายการและบัญชีสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในอำเภอเมือง 17 แห่ง และอำเภอสามโคก 14 แห่ง

ผลการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และการแสดงเป็นแผนที่พร้อมนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ การกระจายตัวของโอท็อป-โอพีซี และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รัศมีการเข้าถึง เพื่อการเดินทางภายในอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก พบว่า ในเขตอำเภอเมืองมีแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นศาสนสถานและอยู่ริมน้ำเจ้าพระยา มีระยะห่างจากแหล่งผลิตสินค้าโอท็อป-โอพีซี ส่วนแหล่งท่องเที่ยวประเภทศูนย์การเรียนรู้จะอยู่ใกล้แหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อปมากกว่า ส่วนในเขตพื้นที่อำเภอสามโคก แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานอยู่ริมน้ำ ยังสามารถเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาสนับสนุนผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซี ได้จากการเข้าถึงในระยะเดินเท้า 500 เมตร และ ระยะ 2 กิโลเมตร ผลจากการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวพร้อมกับส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซีต่อไป

คำสำคัญ : สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ปทุมธานี

¹ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต e-mail: putpannee@hotmail.com

² คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี e-mail: mrtinplaeng@hotmail.com

³ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: manunya@vru.ac.th

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: putpannee@hotmail.com

GIS Database Making for network development OTOP and Places of Attractions along the riverside at Amphoe Sam Khok and Amphoe Mueang, Pathum Thani province.

Putpunnin Khamwachirapithak^{1*}

Songpoltanarit maruekarajtinplaeng² Manunya Khamwachirapithak³

Abstract

The research on GIS Database Making for network development OTOP and Places of Attractions along the riverside at Amphoe Sam Khok and Amphoe Mueang, Pathum Thani province aimed to create GIS database OTOP Product Champion (OTOP OPC) 3-5 star in 2010 and main tourist attractions in amphoe Sam Khok and amphoe Mueang, analysis of accessibility between source of OTOP-OPC and tourist attractions in Amphoe Sam Khok and Amphoe Mueang Pathum Thani with application of Geographic Information System (GIS) and Global Positioning System (GPS). The results found that there are 22 of OTOP places in Amphoe Mueang, 8 of OTOP places in Amphoe Sam Khok and 17 tourist attractions in Amphoe Mueang, 14 tourist attractions in Amphoe Sam Khok.

After analyzing the results of the GIS database and display on the map is complete. The analysis of spatial relationship, distribution of OTOP-OPC places from the main tourist attractions, analysis of accessibility found that in Amphoe Mueang, the most tourist attractions are religious places, located near the Chao-praya river but far from OTOP-OPC places. The tourist attractions, Learning Center are closer. In Amphoe Sam Khok, the religious places near the river are accessible by walking distance from 500 meters and 2 kilometers. These results will be useful for Tourism Government in promoting the development of tourism and helpful promoting OTOP-OPC markets in the future.

Keywords : One Tambon One Product, Geographic Information System, Pathumthani

¹ Department of Urban Environmental Planning and Development, Faculty of Architecture and Planning, Thammasat University, e-mail: Putpannee@hotmail.com

² Department of Food Science, Faculty of Agricultural Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: mrtinplaeng@hotmail.com

³ Department of Home Economics, Faculty of Science and Technology, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage, e-mail: manunya@vru.ac.th

* Corresponding author, e-mail: putpannee@hotmail.com

บทนำ

จังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะเอนแบบไปเช้า เย็นกลับ จังหวัดปทุมธานีมีจุดเด่นที่น่าสนใจหลายอย่าง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวภายในจังหวัดปทุมธานี มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นวัดต่างๆ มากมาย ซึ่งมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวในจังหวัด (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2555) โดยเฉพาะอำเภอสามโคกที่เป็นแหล่งต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดปทุมธานี และอำเภอเมืองที่เปรียบเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวสำคัญทั้งศาสนาสถานริมน้ำและศูนย์การเรียนรู้ เมื่อความเจริญต่างๆ เริ่มเข้ามาจึงเกิดการพัฒนามือให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ อีกทั้งด้วยความโดดเด่นทั้งด้านเชื้อชาติที่หลากหลายอันก่อให้เกิดวัฒนธรรมอันแตกต่าง ความอุดมสมบูรณ์ทางภูมิประเทศก่อให้เกิดการตั้งถิ่นฐานและมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ทรงคุณค่า นอกจากนี้จังหวัดปทุมธานีได้ตอบสนองนโยบายรัฐบาลมุ่งยกระดับคุณภาพส่งเสริมผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการคัดสรรโอท็อป-โอพีซี (OTOP OPC) และการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2557-2560 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาขีดความสามารถในการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร และสินค้าชุมชน โดยในปี พ.ศ. 2553 มีรายได้จากการท่องเที่ยว 907.74 ล้านบาท (แผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2557-2560, 2559) เพื่อสนองต่อจากนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่มุ่งสร้างความเจริญแก่ชุมชน ให้สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และการที่จะส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะ และวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อถ่ายทอดฐานความรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างยั่งยืน การสร้างฐานข้อมูลจึงมีความจำเป็นในการพัฒนา ควบคุมกับวิเคราะห์ความเข้มแข็งของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว (พุ่มพรมณี ศีตะจิตต์ และคณะ (2556) , รัศมี สุวรรณ และคณะ (2549)) แต่ด้วยปัจจุบันการพัฒนาการท่องเที่ยวและสร้างสรรค์สินค้าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นยังขาดการเชื่อมผสานข้อมูลในเชิงพื้นที่ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวพร้อมส่งเสริมการผลิตสินค้าโอท็อป-โอพีซี จึงควรมีการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลแบบบูรณาการ ผู้วิจัยจึงนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์หรือจีไอเอส (GIS) มาใช้ประโยชน์ในการจัดทำฐานข้อมูลสู่การนำไปประยุกต์ใช้งานโดยเฉพาะเขตพื้นที่อำเภอสามโคก และอำเภอเมือง ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก เช่น สามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่ายขึ้นทราบการกระจายตัวของผลิตภัณฑ์ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ รัศมีเพื่อการเดินทางภายในจังหวัด เพื่อเสนอแนะใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวและส่งเสริมสินค้าโอท็อป-โอพีซี อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการวางแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. จัดทำฐานข้อมูล OTOP Product Champion (OTOP OPC) ระดับ 3 -5 ดาว ในปี พ.ศ. 2553 และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองและสามโคก จังหวัดปทุมธานี
2. วิเคราะห์รัศมีการเข้าถึงระหว่างแหล่งผลิตภัณฑ์ OTOP และ แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสามโคก และ อำเภอเมืองปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา อำเภอเมือง และ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จากรายชื่อและจำนวนผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดปทุมธานีที่ได้รับ OTOP OPC

(OTOP Product Champion) ระดับ 3 ดาวขึ้นไปในปี พ.ศ. 2553 ในรายอำเภอเมือง 22 ราย อำเภอสามโคก 8 ราย ส่วนข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวของจังหวัดปทุมธานี พบในเขตอำเภอเมือง 17 แห่ง และอำเภอสามโคก 14 แห่ง

เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย แบบสำรวจเพื่อลงตำแหน่งพิกัดที่ตั้งภูมิศาสตร์ แผนที่เชิงเลข อุปกรณ์บันทึกข้อมูล ระบบค้นหาตำแหน่งพิกัดของพื้นโลกด้วยดาวเทียม หรือ จีพีเอส (Global Positioning System; GPS) ฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ คอมพิวเตอร์ โปรแกรม MapInfo Professional V.10.5

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สํารวจข้อมูลเชิงพื้นที่ของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด โดยอ้างอิงข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัด และตำแหน่งผู้ประกอบการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ OTOP OPC (OTOP Product Champion) ระดับ 3-5 ดาวในปี พ.ศ. 2553

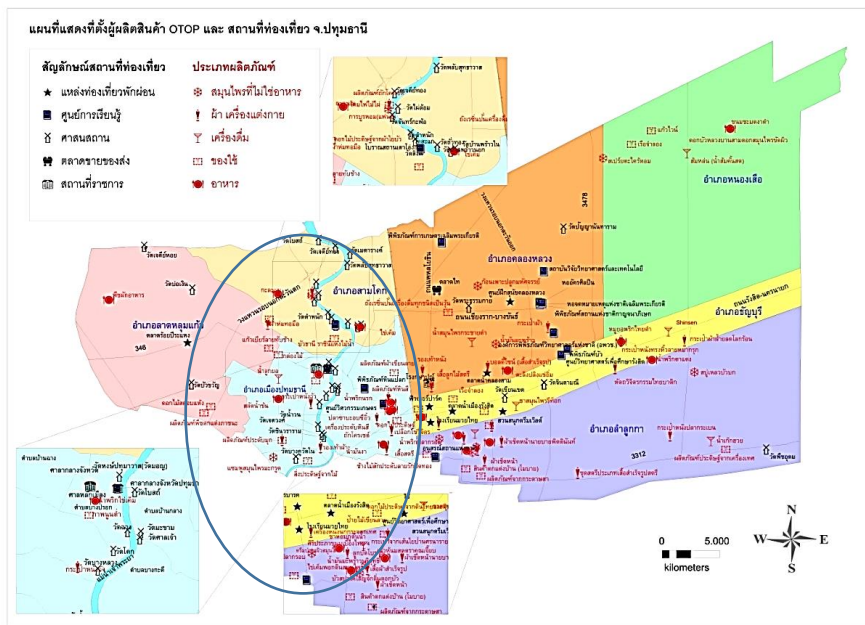
2. จัดทำฐานข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลคุณลักษณะ (Attribute Data) ของธุรกิจ OTOP แต่ละพื้นที่ เข้ากับข้อมูลกราฟิก หรือ ข้อมูลเชิงพื้นที่ (Graphic Data) แสดงผลบนแผนที่ซ้อนทับกับแผนที่การท่องเที่ยวที่ใช้กันในปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของสินค้า OTOP แยกประเภท จำแนกข้อมูล และสินค้าชุมชน และกับเส้นทางการท่องเที่ยวของอำเภอเมือง และ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

3. วิเคราะห์เครื่องมือการเข้าถึงระหว่างแหล่งผลิตภัณฑ์ OTOP และ แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสามโคก และ อำเภอเมืองปทุมธานี

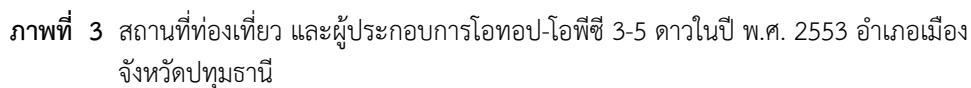
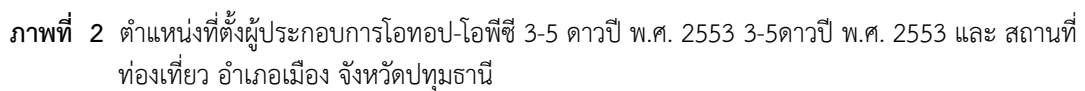
ผลการวิจัย

จากข้อมูลพื้นฐานทั้ง 7 อำเภอ จังหวัดปทุมธานี มีผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 85 ราย และสถานที่ท่องเที่ยวทั้งสิ้น 59 แห่ง เมื่อได้จัดทำชั้นข้อมูลกลุ่มผู้ประกอบการ และ ชั้นข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวให้สามารถเห็นตำแหน่งที่ตั้ง การกระจายตัวของแต่ละกลุ่ม นำชั้นข้อมูลทั้งสองมาซ้อนทับ (Overlay) ในจีไอเอส จะสามารถเห็นความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ (spatial relationship) ของชั้นข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และชั้นข้อมูลผู้ประกอบการ นำมาซ้อนทับกับแผนที่ฐานที่มีชั้นข้อมูลเขตการปกครองทั้งสองกลุ่มร่วมกันของทั้งจังหวัด และจากแผนที่แสดงการเชื่อมโยงข้อมูลที่ตั้งผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 และ สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ดังภาพที่ 1 (พัฒนพัฒน์ ศีตะจิตต์ และคณะ, 2556) ซึ่งเห็นได้ว่าในเขตอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก มีการกระจายตัวและความสัมพันธ์ของที่ตั้ง และชั้นข้อมูลแหล่งน้ำสายหลักผ่านกลางซึ่งคือ แม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้นการวิจัยนี้จึงได้เสนอจุดเด่นของแต่ละพื้นที่จากข้อมูลแผนที่ กรณีในอำเภอเมือง เสนอการท่องเที่ยวริมแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเกือบครอบคลุมทั้งอำเภอ โดยมีการกระจายที่ตั้งรวมกันทั้ง 2 ประเภท คือทั้งท่องเที่ยวและผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาว เกือบครอบคลุมทั้งอำเภอ โดยเฉพาะริมแม่น้ำเจ้าพระยามีตำแหน่งวัดที่สำคัญเลียบตามริมแม่น้ำ และ ที่ตั้งของผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 ในฝั่งตำบลบางปูน สำหรับสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสะดวกในการจัดทำข้อมูลและเรียกใช้งาน ได้แก่ ศาสนสถานประเภทวัด จะมีวัดที่ถูกจัดให้ความสำคัญเป็นจำนวนมากและหนาแน่นตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ภาพที่ 2) โดยเฉพาะริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีตำแหน่งวัดที่สำคัญเลียบตามริมแม่น้ำ และที่ตั้งของผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาว ในฝั่งตำบลบางปูน ส่วนอำเภอสามโคกส่วนใหญ่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานอย่างชัดเจนตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา

จากการกระจายตัวแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง ที่มีทั้งการตั้งถิ่นฐานตามริมแม่น้ำอันได้แก่วัดต่างๆ เป็นส่วนใหญ่เช่น วัดหงษ์ปทุมवास (วัดมอญ) วัดโบสถ์ วัดนาง วัดมะขาม วัดศาลเจ้า วัดโคก วัดบางหลวง วัดน้ำวน วัดเจตวัน วัดชินวนาราม นอกจากนั้นยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นสถานที่ราชการ เช่น ศาลากลางจังหวัด จะมีศาลหลักเมืองข้างในให้สักการะ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์การเกษตร พิพิธภัณฑ์หินแปลก ศูนย์วิศวกรรมเกษตร โดยกระจายตัวอยู่ห่างจากริมน้ำในตำบล บางปรอก บ้านกลาง และบางพูนตามลำดับ และเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอันเก่าแก่ในพื้นที่โดยส่วนใหญ่จะอยู่ริมน้ำ ทำให้ผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซีบางรายห่างจากแหล่งท่องเที่ยวอันเก่าแก่

ภาพที่ 1 การเชื่อมโยงข้อมูลที่ตั้งผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 ระดับ 3 -5 ดาว ในปี พ.ศ. 2553 และ สถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี
ที่มา: พุฒพรรณี ศีตะจิตต์และคณะ (2556)

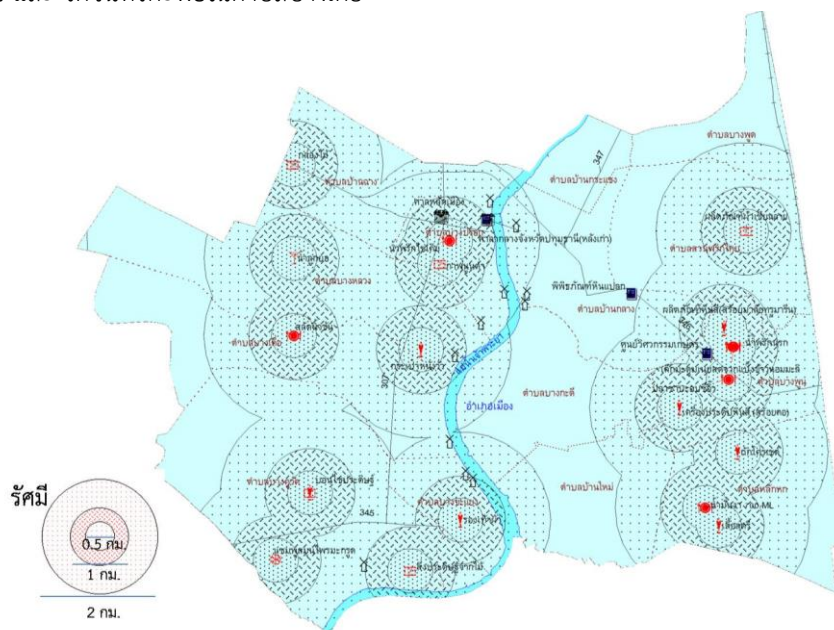

จากความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ด้วยการวิเคราะห์หรัสมีเข้าถึงจะพิจารณาระยะทางที่สามารถเข้าถึงได้ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งผลิตภัณฑในอำเภอเมือง ทั้งสิ้น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะทาง 500 เมตรที่เหมาะสมในการเดินเท้าเพื่อชมสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน ระยะทาง 1 กิโลเมตร และมากกว่า 2 กิโลเมตรขึ้นไป เพื่อสามารถครอบคลุมระยะทางในอำเภอได้ไม่เกินกว่าขอบเขตที่กำหนด จากการวิเคราะห์พบว่า แหล่งผลิตภัณฑส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองมีระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานใกล้ริมน้ำแทบทั้งสิ้น มีเพียงแหล่งผลิตภัณฑกระเป๋านางพญาที่อยู่ใกล้ในรัศมีการเข้าถึง 1 กิโลเมตร ภาพนูนต่ำรองเท้าผ้า ที่อยู่ในรัศมีการเข้าถึง 2 กิโลเมตร จากแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำสำคัญ นอกจากแหล่งท่องเที่ยวริมน้ำที่เป็นวัด ยังพบว่าอำเภอเมือง

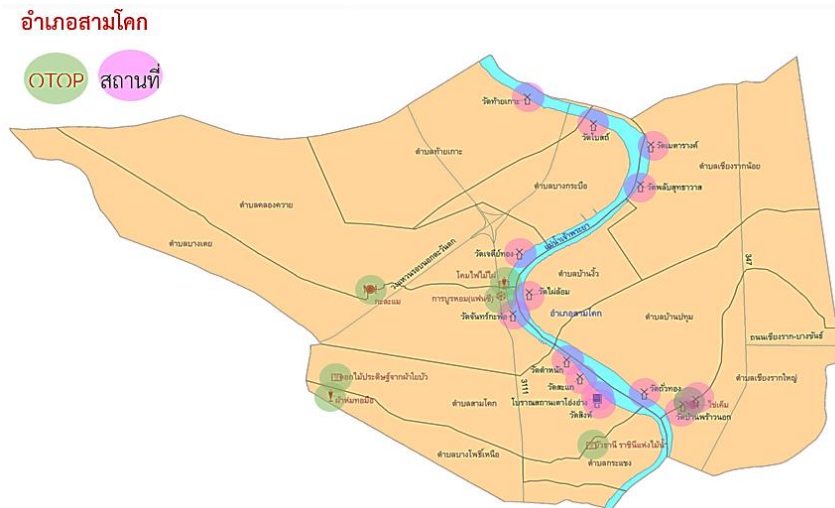
มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ เช่น ศูนย์วิศวกรรมเกษตร ที่มีแหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอฟฟิซอยู่ใกล้ภายในรัศมี 1 กิโลเมตรมากมายในตำบลบางพนและหลักหก เป็นต้น

สำหรับอำเภอสามโคก สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นประเภทศาสนสถาน ตลอดเส้นทางริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยเฉพาะที่ตำบลบางเตยและคลองควาย มีกลุ่มผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี ประเภทของใช้และผ้า สำหรับระยะที่ห่างจากแม่น้ำคือ ตำบลเชียงรากใหญ่ ส่วนตำบลสามโคกและบางกระแซงมีกลุ่มผู้ประกอบการประเภท อาหาร สมุนไพร แต่ไม่อยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยว มีกลุ่มผู้ประกอบการกระจายอยู่บางส่วนน้อยเป็นประเภทของใช้ ผ้า อาหาร สมุนไพร โดยมีวัดมีการเข้าถึงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมในอำเภอสามโคกที่มีการตั้งถิ่นฐานตามริมแม่น้ำ เช่น วัดสิงห์ ซึ่งมีโบราณสถานเตาโถงอ่างอยู่ในบริเวณใกล้เคียง วัดสะแก วัดจันทร์กะพ้อเป็นพระอารามหลวง ตลอดจนด้านทิศเหนือสุดของอำเภอ วัดท้ายเกาะ รวมทั้งสิ้น 14 แห่ง สามารถเป็นสถานที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาในพื้นที่ด้วยคุณค่าของโบราณสถานที่มีอยู่ จากการวิเคราะห์พบว่า ระยะทางที่สามารถเข้าถึงจากแหล่งท่องเที่ยวไปยังจุดศูนย์กลางการกระจุกตัวของแหล่งผลิตภัณฑ์ในอำเภอสามโคกทั้งสิ้น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะทาง 500 เมตร เหมาะสมในการเดินเท้าเพื่อชมสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน ระยะทาง 1 กิโลเมตร และมากกว่า 2 กิโลเมตรขึ้นไป

1. จากการพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงที่ตั้งการกระจุกตัวของแหล่งผลิตภัณฑ์พบว่าระยะที่เหมาะสมใกล้ที่สุดภายใน 500 เมตร มีอยู่ 1 แหล่งผลิตภัณฑ์ คือ ไชเค็ม ซึ่งอยู่ใกล้วัดบ้านพร้าวในและวัดบ้านพร้าวนอก อยู่ในตำบลเชียงรากใหญ่ใกล้รอยต่อตำบลบ้านปทุม
2. ส่วนการเข้าถึงที่เหมาะสมระยะรองลงมาคือ 1 กิโลเมตร มีอยู่ 2 แหล่งผลิตภัณฑ์ คือ การบูรหอมแพนซี และโคมไฟไม้ไผ่ ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวถึง 3 แห่ง คือ วัดเจดีย์ทองในตำบลคลองควาย วัดไผ่ล้อมในตำบลบ้านจั่ว และ วัดจันทร์กะพ้อในตำบลบางเตย

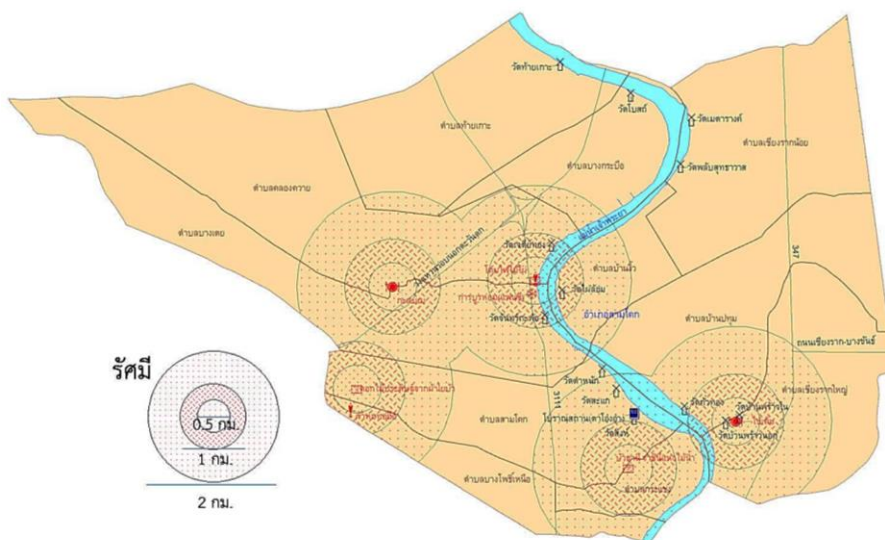
ภาพที่ 4 การวิเคราะห์หัตถ์มีการเข้าถึงระหว่างแหล่งผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 และ สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอเมืองปทุมธานี

ภาพที่ 5 ตำแหน่งที่ตั้งผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปีพ.ศ. 2553 และ สถานที่ท่องเที่ยว อำเภอสามโคก จังหวัดบึงกาฬ

3. ระยะการเข้าถึงที่มากกว่า 1 กิโลเมตรแต่ไม่เกิน 2 กิโลเมตร ได้แก่ บัวธานี ราชนิแห่งแม่น้ำ อยู่ในตำบลกระแซง อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวถึง 3 แห่ง คือ วัดสิงห์ วัดสะแก และ โบราณสถานเตาโองอ่าง

นอกนั้นแหล่งผลิตภัณฑ์อื่นในอำเภอสามโคก ได้แก่ กาละแมง ดอกไม้ประดิษฐ์จากผ้าใยบัว และผลิตภัณฑ์ผ้าห่มทอมือยังคังมีการกระจายตัวที่อยู่ห่างจากสถานที่ท่องเที่ยวมากเกิน 2 กิโลเมตร เพราะได้กระจายตัวอยู่ไกลจากแม่น้ำออกไป (ภาพที่ 6 และ 7)

ภาพที่ 6 รัศมีการเข้าถึงระหว่างผู้ประกอบการโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวปี พ.ศ. 2553 และ แหล่งท่องเที่ยวตามระยะทางที่เหมาะสม

ภาพที่ 7 สถานที่ท่องเที่ยว และผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาวในปี พ.ศ. 2553 อำเภอสามโคก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จังหวัดปทุมธานี เขตอำเภอเมือง มีผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซี 22 ราย และอำเภอสามโคก 8 ราย ในด้านสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองมีจำนวน 17 แห่ง และอำเภอสามโคก 14 แห่ง เมื่อจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และแสดงเป็นแผนที่พร้อมนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ รัศมีเพื่อการเดินทางภายในอำเภอเมืองและอำเภอสามโคก การพิจารณาระยะทางที่สามารถเข้าถึงได้ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งผลิตภัณ์ในอำเภอเมือง โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะทาง 500 เมตร ที่เหมาะสมในการเดินทางเพื่อชมสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน ระยะทาง 1 กิโลเมตร และมากกว่า 2 กิโลเมตรขึ้นไป พบว่าแหล่งผลิตภัณ์ส่วนใหญ่ในอำเภอเมืองมีระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถานใกล้ริมแม่น้ำแทบทั้งสิ้น ส่วนอำเภอสามโคกระยะ 500 เมตร มีอยู่ 1 แหล่งผลิตภัณ์ คือ ไข่เค็ม ซึ่งอยู่ใกล้วัดบ้านพร้าวในและวัดบ้านพร้าวนอก อยู่ในตำบลเชียงรากใหญ่ใกล้รอยต่อตำบลบ้านปทุม ระยะ 1 กิโลเมตร มีอยู่ 2 แหล่งผลิตภัณ์ คือ การบูรหอมแพนซี และโคมไฟไม้ไผ่ ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวถึง 3 แห่ง คือ วัดเจติยทองในตำบลคลองควาย วัดไผ่ล้อมในตำบลบ้านจั่ว และ วัดจันทร์กะพ้อในตำบลบางเตย และระยะทางที่มากกว่า 1 กิโลเมตรแต่ไม่เกิน 2 กิโลเมตร ได้แก่ บัวธานี ราชินีแห่งไม้น้ำ อยู่ในตำบลกระแซง อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวถึง 3 แห่ง คือ วัดสิงห์ วัดสะแก และ โบราณสถานเตาโสม จากผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการพัฒนาจังหวัดปทุมธานีให้เป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่ไม่ห่างไกลกรุงเทพ หรือ การใช้โอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาว เข้ามามีส่วนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งพัฒนาเน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อการรองรับการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นความพร้อมของสถานที่ผลิตหากต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้าถึง หรือจัดหาแหล่ง/ศูนย์รวมจัดจำหน่ายสินค้า ที่ใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยว ช่วยผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งธัญญา นวลละออง (2547) ได้วิเคราะห์ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี ไว้ว่า กลุ่มการท่องเที่ยวที่มีอุปสงค์สูงสุด คือ กลุ่มวัดและชุมชนริมน้ำ เนื่องจากชอบสถาปัตยกรรมเก่าแก่ รองลงมาคือ กลุ่มแหล่งโบราณคดี กลุ่มเมืองปทุมธานีเป็นกลุ่มที่มีความพร้อมแหล่งท่องเที่ยวสูงสุด แต่มีปัญหาหลักคือยังไม่มีทัศนียภาพและบรรยากาศการท่องเที่ยวที่ดี และกลุ่มเมืองสามโคก มีปัญหาหลักคือ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่เพียงพอ และพัฒนาเส้นทางโลจิสติกส์เพื่อแก้ปัญหา และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันสินค้าโอท็อป-โอพีซี 3-5 ดาว (ภคินี ศิริศรี และ ไพโรจน์ เจริญชุลกุล, 2552) ควบคู่กับการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณ์ (บุษราภรณ์ มหัทธนะชัย, 2552) ที่สามารถใช้ระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมได้ ซึ่งสอดคล้องพุมพรรณี ศีตะจิตต์ และคณะ (2556) และ รัศมี สุวรรณ และคณะ (2549) ที่ได้จำแนก 4 ระดับ ผลิตภัณ์หลัก กลุ่มผลิตภัณ์ และชนิดของผลิตภัณ์ เพื่อใช้สร้างฐานข้อมูล และเชื่อมโยงกับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ศักยภาพผู้ผลิต ผลิตภัณ์ ทักษะ

ความชำนาญ และการจัดการการตลาด เช่นเดียวกับพิพัฒน์ นวลอนันต์ และ ศศิธร อินทร์ศรีทอง, (2555) และ พชรินทร์ เสริมการดี และธีระ สุภเพียร (2558) ที่ได้มีการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์และจัดทำแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนและสินค้าโอท็อป โดยอาจพิจารณาที่ตั้งศูนย์ได้จากตัวอย่างการวิเคราะห์หรัศมีเข้าถึงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งผลิตภัณฑ์โอท็อป-โอพีซี 3-5 คาวปี พ.ศ. 2553 โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำฐานข้อมูลนี้เพื่อใช้ในการวางแผนในการพัฒนาจังหวัด ทั้งทางด้าน การพัฒนาคน แรงงาน อาชีพ คมนาคม และการท่องเที่ยวได้ สามารถนำระบบฐานข้อมูลไปการพัฒนาบนเว็บไซต์ เพื่อให้เป็นระบบสารสนเทศออนไลน์ หรือเสนอแพ็คเกจทัวร์ภายใน 1 วัน (ชลาวล วรรณทอง และ คณะ, 2558) จึงเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์โอท็อปได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรหาตำแหน่งในการตั้งศูนย์การกระจายสินค้าโอท็อปที่เหมาะสมเพื่อให้ครอบคลุมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวริมหน้าของจังหวัดปทุมธานีซึ่งสามารถพิจารณาโดยให้ครอบคลุมระยะการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยวขึ้น
2. เพิ่มเติมข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์และสถานที่ท่องเที่ยวในมินิกท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องทุกเขตอำเภอ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ โครงการ (HERP-NRU) ที่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณการวิจัย ปีงบประมาณ 2554

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. (2555). บรรยายสรุปจังหวัดปทุมธานี [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://103.28.101.10/briefprovince/filedoc/13000000.pdf>, 21 ธันวาคม 2558.
- ชลาวล วรรณทอง สุพรรณิ ชะโลธร และ จุมพล วิเชียรศิลป์. (2558). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ด้วยเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ. รมยสาร. 13 (1): 175-189.
- ธัญยา นวลละออง. (2547). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี.วิทยานิพนธ์ (ผ.ม.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.thaitambon.com/Provinces/Pathumthani.htm>, 2 พฤศจิกายน 2554.
- บุษราภรณ์ มหัทธนะชัย. (2552). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP ของตำบลสะเลาง อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารราชภัฏเชียงใหม่. 42-49.
- แผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ. 2557-2560 [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.pathumthani.go.th/551017.pdf, 21 ธันวาคม 2558.
- พิพัฒน์ นวลอนันต์ และศศิธร อินทร์ศรีทอง.(2555). รายงานการวิจัย โครงการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่ตำบลหนองหมากฝ้าย อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พุดพรวรรณ ศีตะจิตต์ น้ำฝน ศีตะจิตต์ และทรงพลธนฤทธ์ มฤครัฐอินแปลง. (2556). การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและเครือข่าย OTOP-OPC ในจังหวัดปทุมธานี. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ครั้งที่ 3. วันที่ 14-15 กุมภาพันธ์ 2556. 659-666.
- พัชรินทร์ เสริมการดี และธีระ สุภเพียร. (2558). เส้นทางการท่องเที่ยวชุมชน: สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง. การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6. วันที่ 26 มิถุนายน 2558. มหาวิทยาลัยมหาดไทย. 1042-1052.
- ภคินี ดีรัมย์ และ ไพโรจน์ เร้าชนชกุล. (2552). แนวคิดในการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการทำแผนที่ตั้งศูนย์กระจายสินค้าสำหรับสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี. การประชุมสัมมนาวิชาการด้านการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน ครั้งที่ 9 (ThaiVCML2009). วันที่ 19-21 พฤศจิกายน 2552. 283-292.
- รัศมี สุวรรณ วีระกำธร ชรัตน์ มงคลสวัสดิ์ วิเชียร เกิดสุข บังอร ยมมรคา วาสนา พุดกลางองค์การอินทรมพริย สาคกร กือเจริญ และฉัตรฤดี สมบัติธรรม. (2549). การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาและการกระจายเชิงภูมิศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสมาคมสำรวจข้อมูลระยะไกลและสารสนเทศภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย. 7 (3): 66-78.